

Miquel Duran Ordiñana (Sencelles, 1930), oceanògraf preocupat per temes mediambientals, segueix l'estat de la situació dels impactes ambientals a Mallorca i assegura que s'ha arribat a un límit insostenible. S'ha de limitar el creixement i, quant a qüestions relacionades amb la seva professió, creu

Limitar el creixement i l'explotació de recursos pesquers

Antoni Oliver

que són necessàries unes zones de veda a la pesca comercial i esportiva, perquè es puguin recuperar els recursos, i que s'ha d'abordar el problema de la sobreexplotació de la mar d'una forma racional.

-Vostè quan va ser a l'Institut Oceanogràfic va tenir sempre molta preocupació pels temes mediambientals.

-La meva preocupació va ser sempre ocupar-me de temes ambientals. Primer d'oceanografia biològica bàsica, i després quan va sorgir el problema de la contaminació, vaig tractar aquests problemes. En aquests aspectes del queestic satisfet és d'uns estudis que feren uns companys de l'Oceanogràfic sobre la contaminació al port de Maó. El

port de Maó és un cas de llibre. Això era als anys vuitanta, i després volíem continuar amb aquest tema, però a Madrid hi havia una falta de sensibilitat total sobre la qüestió i les coses estaven centrades en la pesca, tot el que no era pesca no interessava, aquesta va ser una de les causes que va fer que sortís de l'Institut. Aquest estudi va ser molt interessant, perquè ens va permetre fer un retrat de la situació ambiental, fortament alterada, del port, perquè durant molts d'anys les aigües residuals s'abocaven al port.

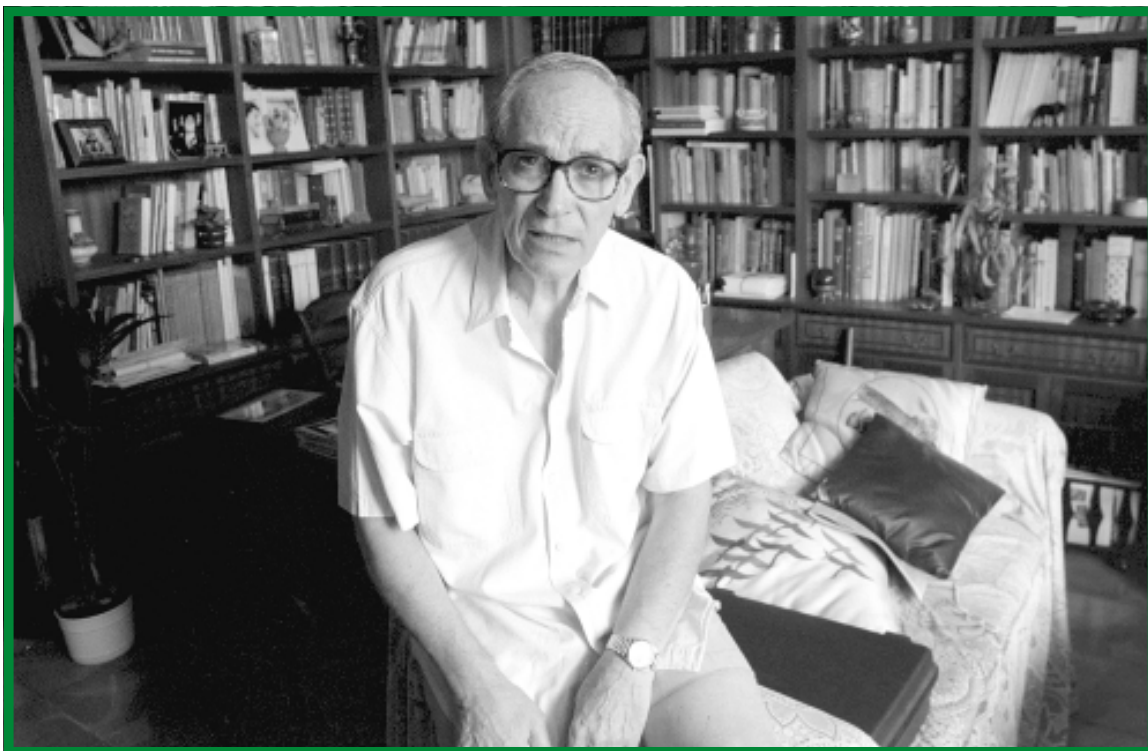
-Quines conclusions va treure d'aquest estudi?

-Va passar el que passa sempre quan comences a estudiar un tema. És a dir, que s'obriren més interrogants que respostes donava l'estudi. Després hi havia temes molt bons, com per exemple calcular el temps de renovació de les aigües del port. El port és una massa d'aigua de 38 hm cúbics amb una porta de comunica-

ció amb la mar oberta molt petita. És a dir, que la possibilitat de regeneració venia de la relació entre la matèria orgànica i el període de renovació. L'estudi hauria d'haver continuat per poder calcular això, per saber si realment hi havia una possibilitat de millora substancial o no.

-El port de Palma també tenia aquests problemes?

-No. La badia de Palma és una massa d'aigua molt més gran que la del port de Maó i la bocana de la badia fa 14 km i la profunditat màxima és de 50 metres, en canvi a Menorca la bocana del port de Maó és de 300 metres d'amplària amb una fondària màxima d'11 metres. Endemés, a Palma ja des de fa anys està ben organitzada l'evacuació d'aigües residuals de manera que no existeix aquest problema. Ara, hi continua havent uns problemes sanitaris

que hi han estat sempre. El que feia molta de por era la transmissió de malalties infeccioses de tipus gastrointestinal, tipus còlera. Això està demostrat que no passa mai a les platges, encara que les aigües estiguin contaminades. El que passa és que aquestes aigües amb bacteris fecals produeixen brutor i una mala qualitat que són indesitjables. Ara hi ha un tipus d'infecció que sempre hi ha a la platja, les malalties micòtiques, infecció per fongs a la pell.

FOCUS DE CONTAMINACIÓ

-Hi ha un focus de contaminació marina a les Illes?

-Òbviament, el port de Maó no crec que estigui molt bé. Ara s'ha de tenir en compte que la mar, simplement, rep l'impacte de l'excés d'activitat humana que hi ha a la costa. Un detall molt important: he comptat més de dos-cents vaixells a la petita badia de Portocolom. Encara que no ho puguin fer, cada un d'aquests iots buida les seves aigües residuals al port i actualment el port de Felanitx és una merdera, així de clar.

-Els problemes que hi havia a la Mediterrània, a Gènova, als ports francesos i als italians, de contaminació per residus químics, s'han solucionat?

-Crec que les campanyes que va fer Jacques Costeau varen ser efectives. A la part d'Itàlia hi ha un problema d'abocament de productes químics. Però aquesta problemàtica és complexa i no és fàcil discutir-la i les solucions són difícils. Els grans rius, com per exemple l'Ebre que han travessat extenses zones agrícoles tenen el problema que les aigües arrebleguen molts de productes químics, adobs, etc. També hi ha la contaminació per metalls pesants, que és greu, i hi ha hagut problemes d'aquest tipus a Itàlia, abocaven cadmi. Però en aquest tema hi va haver un moment en què es visqueren certes situacions d'histeria. Per exemple a la desembocadura de l'Arno la concentració de mercuri a la mar, per culpa de les indústries, preocupava. Algú va tenir la idea de prendre mostres profundes dels sediments del quaternari, abans que hi pogués haver activitat humana d'aquest tipus, i els nivells varen ser iguals que els actuals, no es pot dir que n'hi hagi una exageració. Hi va haver un moment de psicosis quan es va produir una contaminació molt grossa per mercuri al Japó. Això va causar una situació d'alarma. Fins i tot es varen posar uns mínims tan mínims de mercuri que no es podien detectar.

-La situació de la mar ha millorat, o encara hi ha riscos?

-Ha millorat, però encara hi ha riscos. És clar que hi ha una sobreexplotació extractiva, un excés de pesca. És evident. La Conselleria de Medi Ambient prepara un Llibre Vermell sobre espècies de peixos que són en perill, i tots hi són com a conseqüència de la pesca... i són bastants. Sempre dic que la mar és molt generosa i allà on s'han fet malifetes, no per contaminació, sinó per sobreexplotació, és possible una recuperació. Hi ha fets històrics que ho demostren, i aquests són les dues guerres mundials i la Guerra Civil Espanyola. Després de les dues guerres mundials a la Mar del Nord hi va haver una recuperació espectacular de poblacions, perquè l'activitat bèl·lica havia impedit l'activitat pesquera normal. A la costa valenciana i catalana va passar el mateix durant la Guerra Civil. Una

vegada arribada la pau, es necessitaven cada vegada més recursos i les pesqueres tornaren a disminuir. Hi ha una altra prova, són els parcs naturals submarins de les illes Medes i de Cabrera, hi ha una recuperació espectacular.

VEDES DE PESCA

-Es podrien fer vedes?

-A les vedes hi ha dos aspectes. Pel que fa a les vedes per a la pesca comercial, realment són necessàries. Fa falta una disminució de l'esforç pesquer, perquè la Mediterrània és una mar que dóna poc peix, la seva capacitat de producció és molt petita. Les mateixes confraries de pescadors

demanen que no vengui gent de fora a pescar aquí, no perquè sigui de fora, sinó perquè hi ha ja massa gent que pesca a una zona massa petita, i amb una capacitat de producció petita. Després hi ha un altre problema. Fa anys ja es comentava que hi havia a Mallorca 10.000 embarcacions esportives, amb la seva majoria llaüts per anar a pescar. No tant sols existeix el problema de la pesca comercial, sinó que també hem de comptar l'esportiva. Ja fa anys es va parlar de fer una veda rotatòria per a la pesca esportiva. No hi ha hagut ningú que hagi tengut el coratge polític per fer-ho i crec que és necessària. He tornat escèptic i crec que és difícil que hi pugui haver un major interès pel medi ambient. Jo optaria per aquestes vedes i per reduir esforç de pesca en tots els sentits, i per potenciar els cultius marins i per fomentar la investigació en aquests aspectes.

-A les piscifactories només es fan orades?

-Orades i llops, que no resulten tan rendibles, perquè els llops no creixen igual. S'ha de diversificar el mercat de peixos de cultiu, perquè ara hi ha orades, llops i rêmols, que són bon peix. També es cultiven peixos de riu i les truites que es fan pels Pirineus. Les activitats pesqueres, sobretot la pesca de bou, d'arrossegament, des del punt de vista biològic és una barbaritat. La pesca és una activitat extractiva feta actualment amb les estratègies que aplicava l'home del paleolític superior, és a dir, prendre dels recursos d'una zona fins que s'acabaven. Ara aquesta estratègia es fa amb la tecnologia de l'era electrònica, amb radars, ecosondes, satèl·lits, etc. Hi ha instruments molt perfeccionats. Això és una barbaritat. Les xarxes de deriva són una altra animalada. Aquí hi ha un aspecte que no m'agrada gens, i és que el capitalisme està absolutament passat de ratlla. El neocapitalisme em fa tanta de por com el socialisme real. Sectorialment cadascú va al màxim ren-

Sempre dic que la mar és molt generosa i allà on s'han fet malifetes, no per contaminació, sinó per sobreexplotació, és possible una recuperació. Hi ha fets històrics que ho demostren

diment, això du el perill de la insolidaritat. S'ha fet una concentració de grans companyies que permeten, en qüestió d'explotació pesquera, per exemple, unes inversions que amb el sistema econòmic antic de fa uns anys no eren a l'abast de ningú. Gràcies a aquestes inversions es pot pescar amb les xarxes de deriva, que és un sistema car, i el que volen és un rendiment en aquesta inversió, i es va a una actuació despietada. Aquestes xarxes acaben no sols amb les espècies comercials, sinó amb totes les altres. El món occidental des d'aquests i des d'altres punts de vista va per uns camins perillosos.

Dessalar aigua de mar és compatible amb una economia de supervivència, no per a una economia basada en el turisme, perquè el consum es dispara i la situació és insostenible

-El canvi climàtic, la capa d'ozó.

-Bé, encara no està ben clar si el canvi climàtic és conseqüència de l'excés de contaminació o si forma part de les oscil·lacions climàtiques naturals, que hi ha hagut al llarg dels segles. D'aquests canvis hi ha testimonis escrits i també es poden treure conseqüències sobre els anells d'arbres mil·lenaris. És a dir, que oscil·lacions en el clima n'hi ha hagut sempre, però sembla que el consum de combustibles fòssils tan exagerat n'és també culpable parcialment. L'activitat humana actual representa una pressió sobre el medi ambient insostenible. La pressió que hi ha en els països més pobres sobre els boscos tropicals és brutal, la superpoblació és un altre perill gran.

-Com veu el creixement a Mallorca, s'ha passat la capacitat de càrrega del territori?

-No podem continuar creixent així, endemés de perdre qualitat de vida, hi ha problemes d'aigua, energètics, al ritme que anam aquests problemes seran greus, si no hi ha unes autoritats capaces de posar un límit racional. Mallorca ha superat la capacitat de càrrega del seu territori. D'això se'n temen els mateixos que es dediquen a la construcció. Hi ha municipis no molt grans, com Marratxí, que augmenten cent habitants cada mes. Hi ha una pressió exagerada sobre el territori.

"NO S'HAN FET PREVISIONS"

-S'han superat totes les previsions.

-El que passa és que no hi ha hagut mai cap previsió.

De cop ens hem trobat amb la sorpresa que s'han passat uns límits que ningú no havia establert. L'any 1972 em varen convidar a participar com a ponent a un organisme que es deia Assemblea de Turisme. Vaig considerar que alguna cosa havia de dir sobre el tema, perquè ja es co-

mencaven a notar a la mar alguns impactes importants com a conseqüència de l'activitat turística. En aquesta assemblea record que vaig conèixer Felicià Fuster. Un poc abans de l'assemblea, GESA havia encarregat un estudi sobre els recursos miners i les aigües subterrànies on es deia que érem al límit del consum que permetien els recursos renovables, jo també tenia aquest estudi i vaig alertar sobre aquest tema, és a dir, que Fuster i jo coincidiríem a alertar sobre el problema de l'aigua. Això ho sentiren les autoritats de l'època i no es va fer res. Es pensen que es pot dessalar aigua de mar. Però les constants físiques no es poden canviar i una de les constants és la quantitat d'energia elèctrica que es necessita per dessalar una tona d'aigua de mar. Es necessita una energia determinada i el que cal esperar és que el cost d'aquesta energia apugi, no que abaixi.

També vàrem advertir que dessalar aigua de mar és compatible amb una economia de supervivència, per exemple, hi ha illes oceàniques, com Santa Elena, que pràcticament es nodreixen d'aigua de mar dessalada, ara, aquesta aigua és adequada en una economia de supervivència no per a una economia basada en el turisme, perquè el consum es dispara i la situació és insostenible. Acabarem pagant l'aigua a preu d'or. GESA està sempre amenaçada de col·lapse, hi ha una demanda enorme d'energia elèctrica a l'estiu. És una situació que no es pot sostenir. Fins i tot posant en funcionament la dessaladora hi ha un marge molt petit de recursos. No comprenc com tenint aquestes informacions a la mà i el mínim de cervell que ha de tenir una persona que es dedica als afers públics, amb responsabilitat de govern, no s'hagin pres mesures. A les Directrius d'Ordenació del Territori no es fixa, realment, cap límit de creixement, fan una previsió del sostre de població tan ambigua que no serveix per a res. Sembla que els criteris de sostenibilitat només volen dir que es pot continuar creixent, és a dir, que els que fan doblers amb això en podran fer més. Amb això som molt dur, però crec que la cosa va així. Hi ha gent que treu uns guanys molt grans a costa de Mallorca, a costa del territori i pensa continuar guanyant-hi més encara. Ara, també s'ha de dir que a Mallorca hem tengut la mala sort que Jugoslàvia, Alger, Turquia... són països que han estat turístics, però ara es troben en una situació d'inestabilitat i per això els turistes vénen aquí. Els increments que s'han donat enguany per a mi no són una bona notícia. Aquesta saturació no la veus per estadística, sinó al carrer. Basta anar al barri de sa Llotja a Palma per veure com està de ple de gent, els renous que hi ha.

-I endemés, si vols anar a sopar no trobes lloc.

-Això també. És un atabalament de tot.

-Si hagués de fer una crida a la sensatesa com la faria?

-Voldria que la gent que es dedicà a la política ho fes amb l'ideal de fer les coses bé, no en benefici personal, voldria que pensassin a solucionar els problemes, i que hi hagués una moralitat a la política.

-Amb el canvi polític, creu que hi haurà més sensibilitat pels temes mediambientals?

-Dins el que diuen el Pacte de Progrés crec que hi ha gent que té més sensibilitat per a aquests temes, no ho sé. Encara que, en algunes ocasions, partits d'esquerres han fet també algunes malifetes quant a impactes ambientals.

